

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BD/216/14/85

Czerwiec 1985

Egz. nr 1 - a/a

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA POLAKÓW
/wyniki sondażu/

Zespół Badań Sondażowych

Wstęp

Na początku kwietnia 1985 roku CBOS przeprowadziło anonimową ankietę nt. "Czy żyje się nam bezpiecznie?" na reprezentatywnej, ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności¹, liczącej 1500 osób.

Zadaniem respondenta było dokonanie oceny bezpieczeństwa w świecie, w Polsce i w miejscu swojego zamieszkania. Chcieliśmy się zorientować, czy Polska - w stosunku do innych krajów świata - jawi się im jako kraj bezpieczny oraz co - ich zdaniem - najbardziej zagraża światu, a co Polsce?

Celem badania było m.in.:

a/ w przypadku świata:

- ustalenie listy krajów uznanych za najbardziej i najmniej bezpieczne,

- określenie kryteriów zaliczania krajów do grupy najbezpieczniejszych i najbardziej niebezpiecznych,

- określenie miejsca Polski na obu listach,

- ustalenie, jakie czynniki wpływają na zagrożenie świata;

b/ w przypadku Polski:

- określenie stopnia społecznego zagrożenia przestępczością,

- sporządzenie listy kategorii przestępstw uznanych za najbardziej zagrażające naszemu społeczeństwu oraz kategorii przestępstw najczęściej popełnianych w miejscowościach, w których zamieszkuje respondenci;

- ustalenie społecznej oceny poziomu porządku publicznego i zebranie propozycji jego podniesienia.

Jednym z celów badania było też zorientowanie się, jak respondenci rozumieją termin "bezpieczeństwo". Pojęcie to jest bardzo

¹ Dobranej według czterech zmiennych społeczno-demograficznych: płeć, wiek, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania respondentów.

szerokie, oznacza m.in. pokój na świecie, spokój i bezpieczeństwo wewnątrz kraju, a także zabezpieczenie materialne /dobrobyt/. Istotna dla nas była hierarchia tych czynników.

I. ŚWIAT A POLSKA

1. Ocena ogólna

Niewielu respondentów uważa, że świat, w jakim żyjemy, jest coraz lepszy. Jedynie 6% badanych wyraża taką opinię. Dla Polski analogiczny odsetek wynosi 7. Nasz kraj jest oceniany mniej pesymistycznie niż świat: 36% badanych uznało, że w Polsce jest coraz gorzej, natomiast 44% - że tak właśnie jest na świecie. Zdaniem ok. połowy respondentów sytuacja jest zmienna: raz lepsza, raz gorsza - wskaźnik dla świata wynosi 46%, a dla Polski 51% odpowiedzi /tab.1/.

Tabela 1. Porównanie sytuacji świata i Polski

w procentach

Określenie sytuacji	Świat	Polska
Jest coraz lepiej	6	7
Jest różnie, raz lepiej, raz gorzej	46	51
Jest coraz gorzej	44	36
Trudno mi powiedzieć	4	6

Wraz z wiekiem wzrasta odsetek osób uznających, że świat jest coraz gorszy. Taką opinię wyraziło 37% osób młodych /do 29 lat/, 40% trzydziesto-i czterdziestolatków /30-39, 40-49 lat/ i 50% respondentów z najstarszych grup wieku /50-59 oraz 60 i więcej lat/. Większy pesymizm osób starszych może być wynikiem bagażu doświadczeń życiowych, pamiętania o wojnie, większego wyczulenia na sprawy związane z zagrożeniem pokoju itp.

Różnice opinii są widoczne również w grupach społeczno-zawodowych. Największy pesymizm przejawiają rolnicy - więcej niż połowa spośród nich uznała, że świat jest coraz gorszy, najmniejszy natomiast pracownicy umysłowi ze średnim wykształceniem i robotni-

cy /po 41% odpowiedzi negatywnych/. Spośród pracowników umysłowych z wyższym wykształceniem negatywną opinię podziela 48%.

Jeżeli chodzi o ocenę sytuacji Polski, spośród wyodrębnionych grup wieku najwyższym odsetkiem /41/ ocen krytycznych cechuje się grupa respondentów w wieku 30-40 lat /dla porównania: w grupie najstarszych respondentów, liczących ponad 60 lat, odpowiedzi, że "W Polsce jest coraz gorzej", było 30%/. Największy krytycyzm w grupie 30-latków /30-39/ może być wynikiem doświadczeń ostatnich lat, związanych z kryzysem gospodarczo-społecznym. Dotknął on bowiem szczególnie tę grupę, dopiero tworzącą i stabilizującą swoje warunki życia rodzinnego.

Poglądy na sytuację w Polsce różnicuje także poziom wykształcenia. Opinie, że w Polsce jest coraz gorzej, wyrażane były najczęściej przez respondentów o najwyższym poziomie wykształcenia /łącznie wyższe ukończone i nie ukończone/ - prawie co druga osoba /47%/ z tej grupy udzieliła odpowiedzi negatywnej. Wśród badanych o najniższym poziomie wykształcenia /niepełne podstawowe i podstawowe/ takich odpowiedzi było 31%. Różnice te można wyjaśniać m.in. większym krytycyzmem osób z wyższym wykształceniem, a także postępującą pauperyzacją części inteligencji.

Znaczne są różnice poglądów między grupami społeczno-zawodowymi. Spośród rolników prawie co trzeci /32%, a spośród pracowników umysłowych z wyższym wykształceniem prawie co drugi /49%/ uważa, że w Polsce jest coraz gorzej.

Interesujący jest rozkład odpowiedzi optymistycznych: w Polsce "Jest coraz lepiej". Taki pogląd wyraziło najwięcej badanych z grupy emerytów i rencistów - 10% wobec 5% w grupie pracowników umysłowych ze średnim oraz z wyższym wykształceniem. Może to świadczyć o tym, że dla pokolenia seniorów przy ocenie sytuacji ważniejsze są spokój, stabilizacja wewnętrzna kraju niż trudne warunki materialne.

2. Kraje bezpieczne, spokojne i kraje zagrożone

W badaniu interesowało nas, które kraje i dlaczego nasze społeczeństwo uznaje za najbezpieczniejsze, najspokojniejsze, a które za kraje mało bezpieczne.

Do krajów, w których żyje się najbezpieczniej zaliczano najczęściej: Szwajcarię - 40% respondentów, Szwecję - 34%, Australię i Nową Zelandię - 28%, Związek Radziecki - 19%. W uzasadnieniu takiego wyboru podawano najczęściej: dobrobyt, wysoką stopę życiową /33% odpowiedzi/, stabilizację wewnętrzną, spokój, "brak problemów" /31%/ oraz neutralność /20%/. Na dalszych miejscach znalazły się: brak przestępczości, mafii, narkomanii /12% odpowiedzi/ oraz dobry, sprawiedliwy ustrój /"prawdziwa demokracja" - 11%/. Wysokie miejsce Australii wraz z Nową Zelandią na liście krajów najbezpieczniejszych wynika z połączenia dwóch kryteriów: poziomu stopy życiowej oraz znacznego oddalenia od krajów czy miejsc zagrożonych konfliktami bądź już znajdujących się w stanie wojny.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że prawie co piąty respondent /19%/ - na liście najbezpieczniejszych, najspokojniejszych krajów umieścił Związek Radziecki. Nieco mniej badanych /15%/ zaliczyło do nich również Polskę. Zarówno w przypadku Związku Radzieckiego, jak i Polski, o zaliczeniu do grupy państw, w których żyje się najbezpieczniej, najspokojniej, zdecydował brak zagrożeń przestępczością, brak ostrych konfliktów, a także sprawna praca organów porządkowych.

W grupie państw bezpiecznych często pojawiały się sąsiednie kraje socjalistyczne. Interesujące jest zbliżone miejsce Kanady i Polski. Za kraj bezpieczny i spokojny uznało Kanadę 16% badanych, a Polskę 15%. Oznaczać to może prawie równorzędne traktowanie na przykład osiągnięcia wysokiej stopy życiowej /w przypadku Kanady/ i braku zagrożenia przestępczością oraz szeroko rozumianego spokoju wewnętrznego /w przypadku Polski/.

Pytaliśmy również respondentów o kraje, w których - ich zdaniem - żyje się najmniej bezpiecznie, najmniej spokojnie. Na pierwszym miejscu znalazły się Stany Zjednoczone, wyprzedzając znacznie nawet te kraje, w których od kilku lat toczą się wojny.

Do krajów najmniej bezpiecznych zaliczano najczęściej: Stany Zjednoczone /41% odpowiedzi/, Iran /33%/, Irak /30%/, Liban /28%/, Włochy /21%/, RFN /19%/.

Przy dokonywaniu wyboru badani kierowali się najczęściej

następującymi względami: wojna, toczące się walki /50% odpowiedzi/, terroryzm, zamachy /25%/, brak stabilizacji, konflikty wewnętrzne /24%/, przestępczość /22%/.

Po wskazaniu przez respondentów krajów najbardziej i najmniej bezpiecznych zapytaliśmy ich, czy w Polsce - w porównaniu do innych krajów - żyje się bezpieczniej, spokojniej. Według badanych, Polska na tle świata jest krajem, w którym żyje się bezpieczniej niż gdzie indziej. Taką opinię wyraziło 56% badanych, w tym 12% uznało, że w Polsce żyje się: zdecydowanie bezpieczniej, a 44% - że raczej bezpieczniej. Za kraj mniej bezpieczny od innych uznało Polskę jedynie 13% badanych.

3. Definicje bezpiecznego, spokojnego życia

Wprawdzie już uzasadnienia wyborów krajów bezpiecznych i zagrożonych mogły dostarczyć informacji o tym, co badani rozumieją przez "bezpieczne, spokojne życie", jednak odnosiły się one do spraw o wymiarze ogólnym, odleglejszych od codziennego życia. Chcąc ustalić hierarchię wartości najistotniejszych dla pojęcia "bezpieczne, spokojne życie", poprosiliśmy badanych o podanie ich własnej definicji.

Największa grupa respondentów uznała, że naczelną wartością bezpieczeństwa jest: brak przestępczości, brak zagrożenia życia /32% odpowiedzi/, co można przyjąć jako bezpośrednie, dosłowne rozumienie bezpieczeństwa; na drugim miejscu wymieniano pokój na świecie /29%/, na trzecim spokój w kraju, stabilizację wewnętrzną /27%/.

Nieco mniej respondentów definiuje "bezpieczne, spokojne życie" w aspekcie ekonomicznym: "dobrobyt" i "pewność spokojnego jutra" uzyskały po 20% wskazań.

W trzeciej grupie definicji występują kategorie prawne, systemowe. Dla 10% badanych bezpieczne, spokojne życie oznacza wolność osobistą i swobody społeczno-polityczne, a dla 7% - dobre, sprawiedliwe prawo. Ta grupa respondentów kojarzy bezpieczne życie z gwarancjami prawno-politycznymi.

Tak więc, dla polskiego społeczeństwa najważniejszymi elemen-

tami bezpieczeństwa są: brak przestępczości, pokój na świecie i spokój w kraju. Te wartości na plan dalszy odsuwają zabezpieczenia ekonomiczno-bytowe oraz prawne.

4. Zagrożenia dla ludzkości i dla polskiego społeczeństwa

Ustosunkowując się do zjawisk w znacznym stopniu/!/ zagrażających ludzkości, respondenci na pierwszym miejscu wymienili zbrojenia /86% wskazań/, na drugim alkoholizm /54%/, na trzecim zaś terroryzm i zamachy /46%/.

Znamienna jest ocena tych samych zjawisk, ale odniesiona nie do całej ludzkości, a do społeczeństwa polskiego. Blisko 80% badanych **uznało**, że w znacznym stopniu zagraża nam alkoholizm. Na drugim miejscu znalazła się przestępczość /54%/. Niewielu respondentów /14%/ uznało, że naszemu społeczeństwu w znacznym stopniu zagraża głód, nieurodzaj./analogicznego wyboru dla całej ludzkości dokonało 43% badanych/.

Uszeregowanie zjawisk od najbardziej do najmniej zagrażających ludzkości i społeczeństwu polskiemu przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Zagrożenia dla ludzkości i społeczeństwa polskiego.

w procentach

Zjawiska zagrażające ludzkości	Odpowiedzi	Zjawiska zagrażające społeczeństwu polskiemu	Odpowiedzi
1. Zbrojenia	86	1. Alkoholizm	80
2. Alkoholizm	54	2. Przestępczość	54
3. Terroryzm, zamachy	46	3. Narkomania	38
4. Przestępczość	44	4. Zbrojenia	36
5. Głód, nieurodzaj	43	5. Głód, nieurodzaj	14
6. Narkomania	33	6. Terroryzm, zamachy	4
7. Bezrobocie	21	7. Bezrobocie	1

II. BEZPIECZEŃSTWO W POLSCE

1. Ocena ogólna

Zapytaliśmy badanych o to, czy Polska roku 1985 jest - ogólnie biorąc - krajem, w którym żyje się bezpiecznie? Blisko 60% respondentów odpowiedziało twierdząco, w tym: zdecydowanie tak - 8%, raczej tak - 52%. Odpowiedzi negatywnych udzieliła blisko 1/4 badanych, w tym: raczej nie - 18%, zdecydowanie nie - 6%.

Odpowiedzi pozytywne - "W Polsce żyje się bezpiecznie" - motywowano następująco: jest stabilizacja wewnętrzna /nie ma konfliktów, strajków/ - 21% ogółu badanych, jest spokój, ład porządek - 21%, brak przestępczości /małe zagrożenie przestępczością/ - 10%.

Znaczna przewaga dwu pierwszych motywów /razem 42%/ nad trzecim /10%/ wskazuje, że dla Polaków najważniejsze są spokój i stabilizacja wewnętrzna kraju. Społeczeństwo zdecydowanie przedkłada spokój, ład nad destabilizacją z lat 1980-1981. Mimo dostrzegania zagrożeń przestępczość pojawia się w odpowiedziach badanych niejako "w tle", za pierwszoplanowymi elementami składowymi bezpieczeństwa.

W uzasadnieniach odpowiedzi negatywnych /"Polska roku 1985 nie jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie"/, przeważały motywacje dotyczące wzrostu przestępczości /8%/ oraz o charakterze ekonomicznym /drożyzna, inflacja - 7%/. Jedynie 5% badanych wymieniło istnienie konfliktu pomiędzy władzą a społeczeństwem. Łącząc tę kategorię z "niepokojem politycznym" /3%/ oraz "niepokojem społecznym" /4%/ uzyskujemy ok. 12% odpowiedzi, które można uznać za wskazujące na brak stabilizacji społeczno-politycznej jako powód określenia Polski mianem kraju, w którym nie żyje się bezpiecznie.

Szczególnie zainteresowała nas grupa respondentów, która uznała, że w Polsce nie żyje się bezpiecznie. Aby dowiedzieć się, kim są ci ludzie, badaliśmy, czy istnieje zależność między oceną negatywną a wybranymi cechami społeczno-demograficznymi.

Wykształcenie. Wraz z poziomem wykształcenia wzrasta odsetek osób negujących bezpieczne życie w Polsce:

- podstawowe i niepełne średnie - 20-22% odpowiedzi negatywnych,
- średnie i pomaturalne - ok. 25%,
- niepełne wyższe i wyższe ok. 35%.

Grupa społeczno-zawodowa. Przynależność do grupy społeczno-zawodowej potwierdza ten trend, co jest oczywiste, ponieważ łączy się ściśle z poziomem wykształcenia. Rozkład odpowiedzi negatywnych w poszczególnych grupach społeczno-zawodowych był następujący:

- rolnicy /robotnicy rolni oraz chłopi-robotnicy/ - 18%,
- robotnicy /wykwalifikowani, niewykwalifikowani, rzemieślnicy/ - 24%,
- pracownicy umysłowi z wykształceniem:
 - średnim - 26%,
 - wyższym - 38% .

Miejsce zamieszkania respondentów jest zmienną również różnicującą poglądy badanych. Im mniejszy ośrodek, tym mniej respondentów negatywnie oceniających bezpieczeństwo w kraju:

- mieszkańcy wsi - prawie 19% /łącznie kategorie "raczej nie" i "zdecydowanie nie"/;
- małe osiedla - prawie 24%,
- dawne miasta powiatowe - 25%,
- duże miasta /"stare" wojewódzkie/ - co trzeci respondent oceniał sytuację krytycznie.

2. Poczucie własnego bezpieczeństwa

Około połowy badanych określiło stopień poczucia własnego bezpieczeństwa jako średni, przeciętny, blisko 25% - jako raczej wysoki, jedynie 10% jako wysoki, natomiast 10% jako "niski" i "raczej niski".

Zapytaliśmy badanych, na jakiej podstawie określają poczucie własnego bezpieczeństwa? Najwięcej /70%/ respondentów odpowiedziało, że ich sąd wynika z obserwacji tego, co się dzieje dookoła, blisko 54% wymieniło osobiste doświadczenie i dotychczasowe doznania, co czwarty z badanych opierał się na komunikatach i wiadomościach zamieszczanych w prasie, radio i TV. Rzadko określano własne bezpieczeństwo na podstawie opinii osób trzecich /15%/ oraz innych źródeł /8%/².

² Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ wskazywano czasem więcej niż jedno źródło.

Na tle zadeklarowanego stopnia własnego bezpieczeństwa interesujące są informacje dotyczące bezpośredniego zetknięcia się z przestępstwem. Na pytanie, czy respondent był kiedykolwiek ofiarą jakiegoś przestępstwa, blisko 1/3 badanych odpowiedziała "tak" /w tym: 16% - że jeden raz, 9% - dwa razy, 4% - trzy razy i 4% - cztery razy i więcej/, 2/3 - "nie". Najwięcej respondentów padło ofiarą kradzieży /30%/ i napadów /8%/.

3. Przestrzeganie prawa w miejscach publicznych

Stosunek respondentów do prawa

Na pytanie, jak wygląda w Polsce przestrzeganie prawa w miejscach publicznych, otrzymaliśmy następujący rozkład odpowiedzi:

- przeciętnie /ani dobrze, ani źle/ - 55%,
- na ogół źle - 21%,
- na ogół dobrze - 20%,
- brak zdania - 4%.

Z podanych informacji wynika, że dość często nie przestrzega się prawa w miejscach publicznych - co piąty z badanych uznał sytuację za złą.

O stosunku respondentów do prawa świadczą ich wypowiedzi:

- "Prawa powinno się przestrzegać zawsze, nawet jeśli uważamy je za niedoskonałe, dyskusyjne, niedobre" - 52% badanych,
- "Do przepisów, których nie uważamy za słuszne /z którymi nie zgadzamy się/ należy stosować się tylko pozornie, a w praktyce omijać je" - co piąty respondent;
- "Do przepisów, których nie uważamy za słuszne, nie należy się w ogóle stosować" - 14% odpowiedzi.

Takie podejście do przepisów prawa może częściowo tłumaczyć nasilającą się przestępczość, atmosferę pobłażania wobec sprawców niektórych typów przestępstw oraz niechętny stosunek do władz egzekwujących prawo.

4. Przestępstwa zagrażające naszemu społeczeństwu

Kategorie przestępstw najbardziej zagrażających naszemu społeczeństwu staraliśmy się ustalić przez określenie stopnia zagrożenia poszczególnymi przestępstwami w skali kraju oraz częstotliwości ich popełniania w miejscu zamieszkania respondentów.

Spośród siedmiu przestępstw poddanych analizie za najbardziej zagrażające społeczeństwu respondenci uznali: spekulację /61% odpowiedzi/, łapownictwo, korupcję /59%/, zagarnięcie mienia społecznego /42%/, kradzież na szkodę prywatną /42%/, nadużywanie stanowisk kierowniczych /35%/. Rzadko /12% badanych/ duży stopień zagrożenia nadawano działaniom niezgodnym z prawem, wynikającym z pobudek politycznych. Szczegółowe dane na ten temat podano w tabeli 3.

Tabela 3. Stopień zagrożenia przestępstwami

w procentach

Kategorie przestępstw	Duży	Średni	Mały	Trudno powiedzieć
1. Spekulacja	61	28	7	4
2. Łapownictwo, korupcja	59	26	8	7
3. Zagarnięcie mienia społecznego	42	45	9	4
4. Kradzież na szkodę prywatną	42	44	11	3
5. Nadużywanie stanowisk kierowniczych dla osiągnięcia korzyści materialnych	35	36	16	13
6. Działania przeciwko życiu i zdrowiu	25	45	25	5
7. Działania niezgodne z prawem, wynikające z pobudek politycznych	12	31	39	18

Uwaga - Odsetki liczone poziomo, oddzielnie dla każdej kategorii przestępstwa.

Do przestępstw popełnianych często w miejscu zamieszkania zaliczano najczęściej: spekulację - 42%, kradzieże mienia prywatnego - 36%, łapownictwo, korupcję - 33%.

Zarówno stopień zagrożenia przestępstwami, jak i częstotliwość ich popełniania wskazują, że obecnie w naszym społeczeństwie dotkliwie odczuwa się występowanie przestępstw szczególnie związanych z sytuacją kryzysową, takich jak: spekulacje, łapownictwo i korupcja oraz kradzieże.

Szczegółowe informacje o przestępstwach popełnianych w miejscu zamieszkania respondentów przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Częstotliwość popełniania przestępstw

w procentach

Kategorie przestępstw	Często	Czasami	Bardzo rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
1. Spekulacja	42	29	11	5	13
2. Kradzieże mienia prywatnego /drobniejsze/	36	43	16	2	3
3. Łapownictwo, korupcja	33	27	13	5	21
4. Lżejsze uszkodzenia ciała i inne przestępstwa o charakterze chuligańskim	25	44	24	3	4
5. Kradzieże z włamaniem /poważniejsze/	19	40	29	6	6
6. Przestępstwa gospodarcze, zwłaszcza zagarnięcie mienia społecznego	15	30	23	7	25
7. Cięższe bójki i pobięcia, rozboje	8	33	43	9	6
8. Gwałty	3	13	34	31	19
9. Zabójstwa	1	10	36	36	17

Uwaga - Odsetki liczone poziomo, oddzielnie dla każdej kategorii przestępstwa.

5. Prognozy i propozycje respondentów

Interesowało nas, jak na tle stanu faktycznego /tj. na tle popełnianych przestępstw/ przedstawiają się przewidywania społeczne co do zaniku bądź wzrostu przestępczości. Około 40% respondentów przewiduje, że w najbliższych latach przestępczość wzrośnie, a szczególnie kradzieże /28%/ oraz spekulacja /15%/ i łapownictwo /11%/, w nieco mniejszym stopniu - napady rabunkowe i rozboje /10%/.

W odpowiedzi na pytanie, co należałoby zrobić, aby nasze miasta i wsie stały się bardziej bezpieczne, badani proponowali:

- usprawnić pracę MO, zwiększyć jej operatywność i podjąć na szeroką skalę działania profilaktyczne /33%/;
- surowiej karać przestępców /szczególnie recydywistów/, zakładać obozy pracy, zająć się ludźmi nigdzie nie pracującymi itp. /31%/;
- wychowywać społeczeństwo, wpływać na postawy i moralność zarówno młodzieży, jak i dorosłych /16%/;
- przestrzegać prawa jednakowo wobec wszystkich /10%/.

Z pierwszych dwóch kategorii odpowiedzi wynika, że społeczne propozycje zwiększenia bezpieczeństwa są kierowane przede wszystkim do Milicji Obywatelskiej oraz resortu sprawiedliwości.

Na uwagę zasługuje fakt, że co trzeci z badanych opowiada się za zaostrzeniem kar proponując, aby surowo karać przestępców, zwłaszcza osoby naruszające porządek publiczny, chuliganów, w tym głównie recydywistów /31%/, zająć się ludźmi nigdzie nie pracującymi, tworzyć dla nich obozy pracy.

x
x x

Problemy związane z poczuciem bezpieczeństwa są bardzo złożone. W rozumieniu respondentów obejmuje ono sprawy ogólnoswiatowe, ogólnoludzkie, krajowe oraz jednostkowe i indywidualne. Dla bezpiecznego funkcjonowania niezbędne są bowiem zarówno pokój w skali świata czy kontynentu, jak i stabilizacja w kraju oraz zapewnienie bytu ekonomicznego.

Z wypowiedzi badanych wynika, że dla Polaków sprawą najważniejszą jest stabilizacja wewnętrzna, brak konfliktów, strajków itp. Zagrożenie przestępczością jest oczywiście dostrzegane, ale pojawia się niejako "w tle" spraw uznanych za najważniejsze.

W opinii respondentów społeczeństwu najbardziej zagrażają przestępstwa związane z sytuacją kryzysową: spekulacja, łapownictwo i korupcja oraz kradzieże.

Respondenci przewidują dalszy wzrost przestępczości. W swoich propozycjach dotyczących zwiększenia bezpieczeństwa naszego życia postulują sprawniejszą pracę MO oraz skuteczniejsze działanie resortu sprawiedliwości, zmierzające do surowego karania przestępców, a szczególnie recydywistów.